

ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ И КРИЗАТА НА МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМА

проф. д-р Вихрен БУЗОВ,
Великотърновски университет „Св.св. Кирил и Методий“

Prof. Vihren BUZOV, PhD
Veliko Tarnovo University "St. Cyril and Methodius"

Резюме: Кризата на мултикултурализма бе призната от водещи западни лидери (Меркел, Саркози) няколко години преди да се достигне до настоящото положение на повишаващо се напрежение в рамките на ЕС, породено от засилващият се миграционен натиск. Докладът се фокусира върху икономизацията и секюритизацията на принудителната миграция към Югоизточна Европа и към Европейския съюз като цяло. Мигрантите са невинни жертви на конфликти, произлизащи от несправедлив социален и политически ред, военни интервенции, граждански войни, тиранични режими и етническо напрежение, породени от богатите държави и техните елити. Намирането на адекватно решение на проблема с принудителната миграция и преодоляването на насилието, което се намира в неговата основа, следва да бъде споделена отговорност на човечеството като цяло. Политическите и икономическите елити не могат да разрешат този проблем – те чрез своите действия допринасят за неговото влошаване. Споразумението между ЕС и Турция е голям успех единствено за Ердоган.

Ключови думи: мултикултурализъм, принудителна миграция, ЕС и нелегалната миграция.

Summary: Main Western leaders (Merkel, Sarkozy) recognized the crisis of multiculturalism several years before the current situation of rising tension within the EU caused by increasing migration pressure. The report focuses on the economization and securitization of forced migration to Southeast Europe and the European Union as a whole. Migrants are innocent victims of conflicts arising from unjust social and political order, military interventions, civil wars, oppressive regimes and ethnic tension caused by rich countries and their elites. Finding an adequate solution to the problem of forced migration and overcoming the violence that lies at its base should be a shared responsibility of the whole humanity. Political and economic elites cannot solve this problem – by their actions they contribute to its deterioration. The agreement between the EU and Turkey is a great success only to Erdogan.

Keywords: multiculturalism, forced migration, EU and illegal migration.

През последните две-три години пред очите ни бяха прегазени от вълните на принудителната нелегална миграция Шенгенското законодателство на ЕС¹, което заемаше стотици страници, Дъблинския регламент, безброй програми и указания за интеграция и осигуряване на сигурни граници на Европейския съюз. Тъжна ирония е и

¹ *Handbook on European Law Related to Asylum, Borders and Immigration, 2013, European Agency for Fundamental Rights, 260 p.*

обстоятелството, че Шенгенската „бариера“ така и остана непревземаема за българи, румънци и хървати, а стотици хиляди хора от Третия свят получиха правото да се разхождат свободно из страните от Западна Европа след любезната покана на канцлерината г-жа Ангела Меркел. Западните политици се опитаха да превърнат Балканския полуостров в „санитарен кордон“ срещу прииждащите бежанци, като продължиха с половин уста да говорят за европейска солидарност, без да смеят да назоват причините за кризата. Дори след атентатите в Париж и Брюксел те продължаваха папагалски да повтарят мантрите за борбата срещу глобалния тероризъм, за „умерената“ опозиция в Сирия и необходимостта да бъде свален зловещия диктатор Асад. Без да видят, че задокеанският брат превърна с тяхно участие Близкия изток в най-големия пазар за оръжия и войници в света, заложи на изостанали античовешки монархии като Саудитска Арабия и Катар в „защитата на демокрацията“ и постепенно запали безброй пожари.

В този доклад поставяме на разглеждане кризата на мултикултурализма, обявена още преди нашествието на нелегалната миграция от последните две години от лидери на Запада като Ангела Меркел и Никола Саркози². Тя ще бъде анализирана като източник на новите предизвикателства пред сигурността, свързани с вълните на нелегалната миграция, терористичните атентати в големи европейски градове, ръста на ислямophobia. Защитена е тезата, че това е криза на днешното западно общество в развитите европейски страни и на провежданите в него неолиберални политики, които от десетилетия водят до социално изключване на мигрантите и малцинствата, до липса на една култура на политическа лоялност към приемащата страна и неадекватни политики в международен план, чиито ефекти са разбиването на държавността и крехките перспективи за модернизация в регионите от Северна Африка и Близкия изток.

Либералните западни общества, опирайки се на космополитизма, допуснаха вълните на трудовата миграция от предходните десетилетия да формират истински „затворени“ общности, поставящи под въпрос съществуващия правен и социален ред. Не бе направено необходимото за стимулиране и развитие на една нова политическа култура на гражданска лоялност и ангажираност към приемащите общества. Изпадането на тези общности и по-специално на младите хора в тях от социалната система, превръщането им в аутсайдери, доведе до истински етнически и социални бунтове в западните градове, стимулира участието им в ИДИЛ и в тероризъм. Те бяха сигнал за краха на традиционно разбирания „мултикултурализъм“, разбиран като своеобразна привлекателна брошка на западния начин на живот, който осигурява съвместното съществуване на различните култури в техни, отделени самостоятелни светове.

Крахът на мигрантската политика на ЕС дойде с бързината на унищожително земетресение. То бе причинено от отчайващата некадърност на сегашното поколение лидери от ЕС, от сляпата им обвързаност със задокеанския брат и безперспективността на настоящите неолиберални политики, които вървят трайно след събитията.

² Иванов, Г., 2011, *Краят на мултикултурната идилгия* – В: сп. „Геополитика”, 30.03, <http://geopolitica.eu/2011/1024>;

Парадоксално е, но имаме основание за злорадство! През 2013 г., когато център на мигрантска криза стана България³, бяхме сочени с пръст от Върховния комисариат на ООН за бежанците като страна, за която не трябва да се прилага Дъблинския регламент, защото не осигурява човешки условия за бежанците, а Австрия ни порицаваше за построяването на една имитативна ограда от 33 км. на граница от 270 км. Тогава България имаше 2000 места, но се наложи кризисно да ги увеличава до 6000, заради навлезлите нелегално около 14000 души, да назначава още 100 служители в ДАБ и да изпраща 1500 полицаи принудително да пазят границата⁴. ЕС беше спокоен със своята Агенция за охрана на границите „Фронтекс“, с Глобалния подход към миграцията и мобилността, Стокхолмската програма и Дъблинския регламент, който връщаше мигранта в първата страна от ЕС, в която е получил статут и с обемистото си безсмислено мигрантско законодателство. За последните десетина и повече години бяха похарчени стотици милиони за програми за засилване охраната на границите, за интегриране на бежанците, но без особен ефект.

Малко е да се каже, че сегашните лидери на ЕС се оказаха лишени не само от стратегическо мислене, но от елементарно рационално мислене и умения за прогнозиране в краткосрочна перспектива. Подлъгващата опция да се привлекат мигранти за ниско престижните и ниско заплатени дейности, за да се свали цената на труда за пореден път се оказа подвеждаща. През „Балканския път“ се изсипаха тълпи с нисък образователен ценз, агресивност и желание единствено да бъдат обгрижвани в някоя богата държава. Съставът на бежанските вълни бе изключително разнообразен с почти постоянно лидиране на Сирия и Ирак, но в тях се включиха и хора от Афганистан и Мали до пласъори на дрога от Косово. Турция обяви, че е приютила 3 милиона бежанци и започна да изнудва ЕС за пари и отстъпки по посока на рестарт на нейното членство и безвизов режим. Огромна част поеха Ливан и Йордания.

Данните показват, че в последните няколко години имаме скокообразен ръст на принудителната миграция не само към Турция и България, но и в много региони на света. Страните от ЕС не са единственият обект на стремежите на бежанците да избягат от разрушените си домове и да намерят по-добър живот. Но може би те са най-гласовити в оплакванията си от бежанската „заплаха“. Особено новоизлюпените им националистически политици от типа на Найджъл Фарадж, които спечелиха много гласове на евроизборите в 2014 г.. Истината е, че 9 от 10 мигранти се приемат именно от развиващите се страни, а богатите се чудят как да изградят стена срещу тях⁵. Голям е и потокът към Русия от Украйна и Молдова.

Кои са факторите за ръста на принудителната миграция? Тя включва бежанските вълни, търсещите убежище, вътрешната мобилност и изгнанието по икономически, социални или екологични причини. През 50-60 години емиграцията от бедните към

³ REGIONAL Focus: Syrians in Bulgaria – in: *Forced Migration Current Awareness*, 04.12.2013(<http://fm-cab.blogspot.com/2013/12/regional-focus-syrians-in-bulgaria.html>);

⁴ Bouzov, V. (2015), *Forced Migration, Global Media and Peace Culture – in: Nauka I savremeni universitet, NISUN 4, University of Nis T.2 Drjavnost, demokratizacija I kultura na mira [Science and Modern University 4. V.2, Statehood, Democratization and Peace Culture], Tematic Collection Book, Filozofski fakultet, University of Nis, Serbia, pp.249-257.*

⁵ КАК ЕС се превърна в непревземаема крепост за бежанците (по материали от сн. „Шпигел“) – В: в-к „Сеза“, Брой 5094 (219) 22 Септември 2014, <http://www.segabg.com/article.php?id=718078>;

богатите страни бе предимно по икономически причини и ползата бе относително добре приета, защото вторите се нуждаеха от евтина работна ръка за редица важни дейности. В края на XX и първите две десетилетия на XXI век тя е вече предизвикана от жестоки регионални конфликти в Северна Африка и Близкия изток, които прогониха милиони от техните домове, от разпада на държавността и екологични промени.

С края на Студената война светът вместо да стане хилядагодишно царство на либералната демокрация (Френсис Фукуяма), започна да се превръща в изключително несигурно място. Преди това двете „суперсили“ се въздържаха взаимно и всеки конфликт завършваше чрез поредното препотвърждаване на баланса на силите и взаимно възпиране пред опасността от ядрена война.

След победата си Западът се почувства свободен да насочи своята експанзия към всяка точка на света, свързана с енергийни ресурси, енергийни и търговски пътища, големи икономически проекти и евтина работна ръка. Налице е тенденция за непрекъснато разрастване и увеличаване на регионалните конфликти като нито един от тях не намира постоянно разрешаване. Големият му враг Русия също трябваше да бъде опасан от зони на несигурност, които да бъдат взривявани периодично.

Ако прибавим към тези най-нови конфликти успешните усилия на Запада чрез операцията „Арабска пролет“ да подпали Северна Африка (с огромните находища в Либия, и Дарфур, Судан) и по ефекта на махалото да се прицели към опасния, но богат на ресурси Иран, или агресията на Франция в Мали в подкрепа на усилията на френски концерн да експлоатира уран в тази малка страна, получаваме истинските причини за ръста на принудителната миграция. Те могат да бъдат обобщени така: експанзионизмът на Запада се почувства свободен от падането на бариерите на Варшавския договор и СССР, на силното тогава Движение на необвързаните, които вече станаха достатъчно обвързани, и се насочи към овладяване на света. В глобалната епоха той се оказва все по-малък и податлив. Поводи се намериха достатъчно – „глобалния“ тероризъм, „обосновани“ подозрения, че Ирак трупа ядрено, а Сирия – химическо оръжие.

Големият политически резултат на тази политика бе компрометирането на арабските проекти за модернизация (Садам Хюсеин, Хафез и Башар Асад, Либия на Кадафи, Египет на Садат и Мубарак) и мобилизацията на ислямизма, който също е част от реванша на онеправданата от империализма част от света. Ислямистите получиха своето бойно кръщение и финансова подкрепа благодарение на съвместната поддръжка на САЩ, Израел, Катар и Саудитска Арабия, които смятаха да ги използват като удобни изпълнители и прокси-войници. „Ислямската държава на Ирак и Леванта“ обаче е нещо като буйно дете, измъкнало се от опеката на своите родители и започнало да пакости. Този проект е най-новият и продължителен катализатор на миграция от региона на Близкия изток. Той започна да се разширява от Сирия и Ирак към Либия и Афганистан.

Ръстът на принудителната миграция е породен от ръста на регионалните конфликти, граждански войни, екологични катастрофи и разсипването на цели държави в икономически, социален и политически план. Тя е истински реванш на „Третия свят“ срещу деспотизма на богатите държави и техните елити. Богатите страни са обсадени от нежелани „гости“ и се принуждават да изграждат „санитарни кордони“, за да се предпазят. На България и Балканите е отредена такава роля на предмостие.

Тенденцията на разглеждане на принудителната миграция като заплаха за сигурността и благоденствието на Запада (секюритизация и икономизация) е последица на „войната срещу тероризма“ след 11 септември и е свързана със задълбочаващата се социална и икономическа криза на Западния свят. Днешният неолиберален капитализъм не е в състояние да създаде нормални жизнено условия за човечеството, дори на една десета от качеството на живот на елитите и хората от богатите страни. Два милиарда живеят под необходимия жизнен минимум, световната бедност непрекъснато се увеличава. 18 милиона годишно, повечето деца, умират по причини, свързани с бедността⁶. Днешният свят е устойчиво разделен от регионални и граждански войни, насилие и конфликти за разпределението и преразпределението на ресурси, които носят огромна мизерия на хората, разрушаване на държави и бежански вълни. Глобалната несправедливост, войните и бедността принуждават милиони да напуснат домовете си, за да търсят по-добри жизнено условия, работа и нови жизнено шансове в богатите страни.

Може уверено да се твърди, че хаотичният процес на принудително преместване на огромни маси от хора от „периферните“ към привилегированите страни изглежда като истински реванш срещу преобърнатата структура на съвременния несправедлив свят. Отговорът на богатия Запад е политизацията на принудителната миграция като заплаха за сигурността на базата на изобретената връзка между нея, глобалния тероризъм и организираната престъпност.

„Разпространението на страх и доверие“ в манипулацията западен свят се превръща в средство за администриране на включването и изключването в западното общество и за асимилацията на имигрантите⁷. В неговия националистически израз този отговор става още по-истеричен в периоди на задълбочаване на икономическите и социални сътресения. Западният национализъм като дегенерирал наследник и оръжие на Западния империализъм, става все по-влиятелен фактор в определяне на отношението на Запада към хората от „останалия свят“, „новите варвари“. Добър символ на тази политика са „Шенгенските бариери“, които все още са валидни и дълго ще останат такива за Румъния и България, както и воплите на западните политици за „краха на мултикултурализма“. Всъщност става дума за една вече безвъзвратно изгубена евтина брошка, която служеше за оправдание на привлекателността на западния начин на живот и разбиване на социалната държава чрез внос на евтини работници.

Символ на колапса на пропагандния мултикултурализъм станаха атентатите в Париж – от атаката срещу провокационната жълта многотиражка *Charlie Hebdo*, която счупи тъпомерите по неадекватен хумор и псевдоизкуство и нападенията на 13.11.2015 г. до историята с Брюксел. Навсякъде демонстрация на професионална некомпетентност на службите, злополучни постановки и медийна арогантност. В шествието срещу тероризма на първия ред бе палачът Биби Натаняху, който не се притеснява да получава финансиране от спонсора на атентатите на 11.09, Саудитска

⁶ POGGE, T., (2005), *Real World Justice* – Brock, G., D. Moellendorf (eds.), *Current Debates in Global Justice*, Springer, pp.29-53

⁷ HUYSMANS, Jef (2006), *The Politics of Insecurity. Fear, Migration and Asylum in the EU, UK*: Routledge, pp.47-50

Арабия.⁸ Днес в западното общество все повече се разширяват ислямофобията, страхът от чуждите, опасенията за края на християнската цивилизация в Европа. Истината е, че голямата заплаха са не мигрантите, а некадърните политици, които доведоха нещата до тук. Те продължават да вървят сяло след американските „големи разкази“ за „добрите“ и „лошите“ терористи, за диктатора Асад и необходимостта Сирия да бъде разделена по заплатената щедро от Катар поръчка.

Сделката с Турция беше най-умното, което те можаха да измислят. Сключена на 18.03.2016 г. след две изтощителни срещи с великолепия геополитик Ахмед Давутоглу, тя предвиждаше връщане на нелегалните мигранти от Гърция в Турция срещу ангажимент за приемане на квотен принцип от страните от ЕС на десетки хиляди легални мигранти. В добавка – 6 милиарда обезщетение за Турция, която бе сред най-активните в поддържането на огъня в Сирия и рестарт на преговорите за интеграция в ЕС. Всъщност тази сделка е успех за Турция, защото тя дава нова перспектива за изпълнение на стратегическите цели на управлението на Ердоган за европейска и световна легитимация срещу затворени уста за нарушенията на правата на човека около вътрешната война с кюрдите. Колко дълго ще издържи тази сделка предстои да видим. Турция няма намерение да изпълни всички условия на ЕС и дръзко го заявява. Дори само извоюването на визи за определени категории нейни граждани, ще е голям успех за Анкара и пореден шамар за отритнатите от Шенген българи, румънци, хървати.

Опитът от преговорите на Турция с ЕС и от приемането на 1 милион гости на фрау Меркел дават основания да говорим за нов тип принудителна миграция – „контролирана“. Тя е инструмент за натиск от страна на Турция и другите още по-зловещи регионални сили – Катар и Саудитска Арабия, върху страните от съседния Европейски регион и неговия субрегион Балканите, с цел да получи подкрепа за плана за отцепване на територии от Сирия, в които да бъдат заселени не по своя воля пребиваващите на нейна територия бежанци от войни и конфликти. Те от своя страна ще послужат като мотив за вкарване не само в Сирия, но и в Ирак на войски и прокси-войници, които да охраняват реализацията на бъдещия тръбопровод и да увековечат разширението. Всъщност става дума за злоупотреба със стотици хиляди хора-жертви на ново робство, изселвани с помощта на престъпни среди и саудитски пари, с цел не само да създадат тлееща язва в сърцето на Запада, но и да оправдаят бъдещата нова „свободна зона“ за печалби в Сирия и Ирак. Този план само не е сложен във фризера след руската военна намеса в региона, напротив – очаква се неговата втора серия с нелепата помощ на ЕС, в която основен потърпевш ще бъде България...

Използвана литература:

1. Иванов, Г., 2011, *Краят на мултикултурната идилия* – В: сп. „Геополитика“, 30.03,

<http://geopolitica.eu/2011/1024>;

2. КАК ЕС се превърна в непревземаема крепост за бежанците (по материали от сп. „Шпигел“) – В: в-к „Сега“, Брой 5094 (219) 22 Септември 2014, <http://www.segabg.com/article.php?id=718078>;

⁸ ПАНАМАГЕЙТ: Саудитска Арабия е финансирала израелския премиер Натаняу, 2016 – В: Български журнал (http://bgjournal.info/panamski-razkritiya-kralya-na-sauditska-arabiya-e-finansiral-izraelskiyat-premier-netanyahu/

3. ПАНАМАГЕЙТ: Саудитска Арабия е финансирала израелския премиер Натаняху, 2016 – В: Български журнал (<http://bgjournal.info/panamski-razkritiya-kralya-na-sauditska-arabiya-e-finansiral-izraelskiyat-premier-netanyahu/>);
4. Bouzov, V. (2015), *Forced Migration, Global Media and Peace Culture* – in: *Nauka I savremeni universitet, NISUN 4, University of Nis* ;
5. *Handbook on European Law Related to Asylum, Borders and Immigration, 2013, European Agency for Fundamental Rights*
6. HUYSMANS, Jef (2006), *The Politics of Insecurity. Fear, Migration and Asylum in the EU, UK: Routledge*;
7. POGGE, T., (2005), *Real World Justice* – Brock, G., D. Moellendorf (eds.), *Current Debates in Global Justice, Springer, pp.29-53*;
8. REGIONAL Focus: *Syrians in Bulgaria* – in: *Forced Migration Current Awareness, 04.12.2013*(<http://fm-cab.blogspot.com/2013/12/regional-focus-syrians-in-bulgaria.html>).